

Π. Παυλόπουλος: Το μουσικό έργο του Γιώργου Τζώρτζη για τον Γιάννη Σκαρίμπα

/ [Επικαιρότητα](#)

Χαιρετισμό απηύθυνε ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Ακαδημαϊκός [Προκόπιος Παυλόπουλος](#) κατά την εκδήλωση για το μουσικό έργο του Γιώργου Τζώρτζη «Αντιγράμματα» που πραγματοποιήθηκε στην Στέγη Ελλήνων Λογοτεχνών, στην Αθήνα, την Πέμπτη 13 Μαρτίου 2025.

Αναλυτικά ο χαιρετισμός του κ. Προκοπίου Παυλόπουλου:

Εκ προοιμίου, οφείλω να ζητήσω συγγνώμη από τον εκλεκτό φίλο κ. Γιώργο Τζώρτζη και από το εξίσου εκλεκτό ακροατήριο, διότι λόγοι ανώτεροι της θελήσεώς μου δεν μου επιτρέπουν να βρίσκομαι σήμερα μαζί σας κατά την παρουσίαση των τραγουδιών του με τίτλο «Αντιγράμματα», όπως είχα αρχικώς δεσμευθεί. Τον παρακάλεσα, λοιπόν, να σας μεταφέρει τις λίγες σκέψεις που ακολουθούν, φυσικά άκρως ατελείς για να αποδώσουν τον δίκαιο έπαινο που αναλογεί στα «Αντιγράμματά» του αφιερωμένα, με την μορφή μιας ανυπόκριτα και βαθιά αισθαντικής μελοποίησης, στην ποίηση του Γιάννη Σκαρίμπα. Του αλησμόνητου, πολλαπλώς ιδιόμορφου, πνευματικού “ερημίτη” της Χαλκίδας με καταγωγή από την Φωκίδα.

Ι. Ο Γιώργος Τζώρτζης συνεχίζει επάξια την μεγάλη κληρονομιά που έχουν αφήσει, σε ό,τι αφορά την μελοποίηση ποιημάτων του Γιάννη Σκαρίμπα, εμβληματικοί συνθέτες όπως ιδίως -και ελπίζω να μην αδικώ τους λοιπούς- ο Γιάννης Σπανός, ο Νικόλας Άσιμος, ο Ανδρέας Ρούσης, ο Διονύσης Τσακνής κ.ά. Είναι προδήλως κοινότοπο, πλην όμως θα το επαναλάβω, ότι η μελοποίηση των ποιημάτων του Γιάννη Σκαρίμπα είναι δύσκολο έργο. Μάλλον είναι, κυριολεκτικώς, ένα σύνθετο μουσικό τόλμημα. Και τούτο γιατί ο Γιάννης Σκαρίμπας έχει αφήσει την δική του, σαφώς μοναδική, σφραγίδα στην Ελληνική Λογοτεχνία -και ιδίως στην Ελληνική Ποίηση- με κυρίαρχο στοιχείο την γλώσσα. Γλώσσα, την οποία διαρκώς

αποσυνθέτει αλλά και διαρκώς ανασυνθέτει, σε όλη την λογοτεχνική του διαδρομή, με ένα εντελώς προσωπικό τρόπο, πρωτόγνωρο για τα δεδομένα της λογοτεχνικής μας παράδοσης. Και είναι ακριβώς αυτή η γλωσσική οιονεί αντίστιξη η οποία, και μεταξύ άλλων φυσικά, κατατάσσει τον Γιάννη Σκαρίμπα, όπως έχει κοινώς ομολογηθεί, στους πρωτοπόρους Έλληνες Λογοτέχνες που εκφράζουν αυθεντικώς το υπερρεαλιστικό κίνημα, προεχόντως στο πεδίο του παραλόγου. Ενός παραλόγου που, ταυτοχρόνως, ξαφνιάζει και τέρπει λυτρωτικά, αφήνοντας πίσω μια ανεξίτηλη γραμμή νοσταλγίας, η οποία τραβάει κατά το άγνωστο και το άπειρο.

II. Και εδώ, ακριβώς, εντοπίζεται η εγγενής αξία των τραγουδιών του Γιώργου Τζώρτζη. Δηλαδή στο ότι μέσα από την μουσική των τραγουδιών αυτών μπήκε στα μύχια της ποίησης του Γιάννη Σκαρίμπα, δίνοντας ακόμη και στις, ως την στιγμή που γράφτηκαν, άγνωστες λέξεις των στίχων της την δική του πνευματική πρόσληψη και, ίσως, ένα άλλο «ένδυμα» τέχνης. Έχω την αίσθηση ότι ο Γιώργος Τζώρτζης «ράβει» αυτό το «ένδυμα» με βάση το ξάφνιασμα που του προκαλούν πρώτον, οι λέξεις και, ύστερα, οι στίχοι του Γιάννη Σκαρίμπα. Και αυτό γιατί ο Γιώργος Τζώρτζης ξέρει καλά αυτό το οποίο, αν δεν κάνω λάθος, είχε εκφράσει αποφθεγματικά ο Γιώργος Σεφέρης: Δηλαδή ότι στην ποίηση «μονάδα μέτρησης» είναι η λέξη. Με τον τρόπο δε αυτό ο Γιώργος Τζώρτζης δεν «προδίδει», κάθε άλλο, το ποιητικό πνεύμα του Γιάννη Σκαρίμπα.

III. Πραγματικά, η έμπνευση μετά από ένα τέτοιο ξάφνιασμα είναι βασικό συστατικό στοιχείο του υπερρεαλισμού του Γιάννη Σκαρίμπα. Εκείνος, με τους στίχους του, είναι σαν να λέει στον αναγνώστη: *«Έλα να σου γνωρίσω έναν κόσμο που δεν ξέρεις, γιατί η απλότητά του είναι αδιανόητη στην αυθεντικότητά της και εκρηκτική στην νοηματοδότησή της. Με την σειρά του, ο Γιώργος Τζώρτζης αποκρίνεται με τα τραγούδια του μελοποιώντας αλλά και απαγγέλοντας παρενθετικώς, σαν σε ξεσπάσματα που αναδίδουν οσμές από νοσταλγικό μαράζι: «Φίλοι, επιτρέψατέ μου να σας συστήσω τον Γιάννη Σκαρίμπα, όπως εγώ τον έχω βιώσει με οδηγό την τέχνη μου. Το αν τον εκφράζω με τους δικούς του κανόνες δεν το ξέρω, εσείς θα το κρίνετε. Όμως πιστεύω ότι ο «ερημίτης» της Χαλκίδας μου το συγχωρεί, σε κάθε περίπτωση. Υπό την έννοια ότι ούτως ή άλλως ο ίδιος με την ποίησή του δεν μας προσκαλεί σε ένα πνευματικό «απόδειπνο» μύησης αλλά, πολύ περισσότερο, σε ένα διάλογο ψυχής, όπου οι σκέψεις μπορεί και να βαίνουν παράλληλα, λοξοδρομώντας σαν την θωριά της εξομολόγησης προς τα άστρα, για να θυμηθούμε τον στίχο του Οδυσσέα Ελύτη από τα «επτά νυχτερινά επτάστιχα».*

Ξέρω πια πως και χάνω πολλά από την αποψινή «μυσταγωγία» για τα «Αντιγράμματα» του Γιώργου Τζώρτζη, και οι λέξεις μου είναι φτωχές και ελλειπτικές για να τον τιμήσουν στο μέτρο που του αξίζει. Όμως τούτο λίγη

σημασία έχει, αφού αυτή η μουσική προσφορά του θα βρει -αν δεν την έχει βρει- την θέση της στο νου και στην ψυχή όλων εκείνων, οι οποίοι την μοιράσθηκαν ήδη αλλά και θα την μοιραστούν στο μέλλον. Μόνο μια τελευταία ευχή στον φίλο Γιώργο Τζώρτζη: «Έρρωσο», μέσα στο «Τέμενος» όπου σου επιδαψιλεύουν μια αείροη μουσική δημιουργικότητα οι Μούσες, «έλευθερίης συνόμιλοι».